

ויש לומר הביאור בזה — שבאמירת הברכה מודגשת ההכרה שהקב"ה הוא בעה"ב על העולם כולו ועל האדם ("אלקינו מלך העולם"), שזהו"ע קבלת עול מלכות שמים, היינו, שהאדם האומר הברכה הוא עבדו של הקב"ה, ולכן מותר לו לאכול (להנות מ) "קדשי שמים", שהרי "המורס נאכל לכהנים... ולעבדיהם"⁹⁶.

ומזה מובן שה"שלוש בעולם" שב"ברכות" עיקרו מצד גדרי הנותן — הדגשת בעלותו של הקב"ה בעולם, "לה' הארץ ומלואה", שלכן כל עניני העוה"ז הם "קדשי שמים", והנאת האדם מהם אפשרית רק לאחר הדגשת עובדת היותו עבדו של הקב"ה.

יב. מסכת יבמות — שלום בעולם מצד גדרי המקבל, ע"י הביטול וההפיכה לקדושה (ע"ד "נחזור למצרים"):

ובהקדמה — שהסדר הרגיל הוא "וראה בנים לבניך שלום על ישראל"⁹⁷. .. כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתי לידי חליצה ויבום"⁹⁸ (שאין זה שלום)⁹⁹.

ואף שעיקר הענין ד"שלום על ישראל" הוא כש"בנים לבניך... דלא אתי לידי חליצה ויבום", לא חליצה ולא יבום, מ"מ, כש"אתי לידי חליצה ויבום" — תוכנה של מסכת יבמות — יש מעלה ביבום על חליצה בנוגע לענין השלום, כי: (א) "חליצה היא כעין קטטה ומריבה שהיא מביישתו וירקה בפניו על שאינו חפץ ביבום"⁹⁸, משא"כ יבום שיש שלום בין היבם ליבמה⁹⁹, (ב) חליצה היא "אם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו... להקים לאחיו

יא. ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בברכות על המזון שבמסכת ברכות: מהטעמים להתחלת הש"ס במסכת ברכות — כיון שעוסקת בברכות על המזון, ש"הרופא"⁹⁰ הבקי כשירצה לשמור בריאות הבריא... יקדים תיקון המזון בתחלת רפואותיו, ועל כן ראה... להתחיל בברכות, שכל מי שאוכל אין לו רשות לאכול עד שיברך... הברכות שאדם חייב בהם על המזונות" (וכל ברכות הנהנין), ומזה מובן שעיקרה של מסכת ברכות הוא — ברכות על המזון⁹¹.

ובטעם חיוב הברכות — איתא במסכת ברכות⁹²: "אסור לו לאדם שיהנה מן העוה"ז בלא ברכה, וכל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה מעל... כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו מעל בקדשי שמים, שנאמר⁹³ לה' הארץ ומלואה... כתיב לה' הארץ ומלואה, וכתיב⁹⁴ השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם... כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה" (לאחר ברכה הרי היא לבני אדם)⁹⁵.

וצריך להבין: מהי פעולת הברכה להתיר ההנאה מעניני העוה"ז שהם "קדשי שמים" — הרי לא יתכן לומר שהברכה מפקיעה הקדושה ד"קדשי שמים"?!

90) הקדמת פיהמ"ש להרמב"ם (ד"ה והחלק השישי).

91) אלא ש"כדי שלא יהי' חסר בענין מן הענינים לפיכך דבר על כלל הברכות שאדם חייב בהם... על המצוות, ואין לך מצוה שאדם חייב בה בכל יום אלא קריאת שמע בלבד, ואין נכון לדבר בברכות ק"ש קודם שידבר על ק"ש עצמה, לפיכך התחיל מאימתי קורין את שמע וכל מה שנתחבר אליו" (פיהמ"ש שם).

92) לה, סע"א ואילך.

93) תהלים כד, א.

94) שם קטו, טז.

95) פרש"י ברכות שם.

96) זבחים נה, א — במשנה.

97) ראה חדא"ג מהרש"א כתובות שם. סוף

יבמות (נעתק לעיל ס"א).

98) חדא"ג מהרש"א כתובות שם.

99) ראה ערוך לנר שבהערה 10.